

เทศน์เช้า วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันสงกรานต์ ประเพณีของชาวไทยนะ วันสงกรานต์เราไปรดน้ำคำหัว ขอพร เห็นไหม เราขอพรกับผู้ใหญ่ ผู้เฒ่า ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าจะให้พรเรา แล้วผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าจะไปขอพรกับใครล่ะ? ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่า เราแก่เราเฒ่าแล้ว เราแก่เราเฒ่า เห็นไหม โบราณของเราแก่เฒ่าแล้วเข้าวัดเข้าวา เข้าวัดเข้าวาเพื่อให้จิตใจมันมีที่พึ่ง

ถ้ามันมีที่พึ่งขึ้นมาจะ จิตใจมันแก่ เราแก่เรารู้ยู่ที่เราแก่ ไม้ไผ่สัฟง แต่ไม้ไผ่สัฟงมันจะล้มลงจากน้ำเมื่อไหร่ก็ได้ ถ้าล้มลงน้ำเมื่อไหร่ก็ได้ นี่เรามีอะไรเป็นเสบียงเราไป ถ้าเป็นเสบียงเราไป เห็นไหม เราถึงได้ทำบุญกุศลในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เราหาเงินมาได้บาทหนึ่ง เราใช้ทำธุรกิจการค้าสิ่งหนึ่ง เราเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่สิ่งหนึ่ง เราเก็บไว้เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยสิ่งหนึ่ง ที่เหลือแล้วเราถึงทำบุญคือฝังดินไว้

การฝังดินไว้ ในเมื่อเราฝังดินไว้ เราทำบุญกุศลฝังไว้ในศาสนา ถ้าศาสนานี้จิตใจมันเกี่ยวเนื่อง เราก็ได้ทำคุณงามความดีของเรา เห็นไหม ที่เขาให้ไปขอพรๆ ขอพรเพื่ออะไร? เพื่อความร่มเย็นเป็นสุข เพื่อความอบอุ่นในครอบครัวของเรา นี่เวลาเรามีความอบอุ่น มีความอบอุ่น มันก็มีกำลังใจที่ออกมาเผชิญกับชีวิต แต่ถ้ามันว่าเหว่ะ?

เวลาคนว่าเหวขึ้นมาว่าฉันทุกข์ๆ ฉันทุข์ทั้งนั้นแหละ ทุกคนบ่นว่ามีแต่ความทุกข์ ถ้ามีความทุกข์ขึ้นมา แล้วผู้ใหญ่ทุกข์ไหม? ผู้ใหญ่ก็ทุกข์ แต่ผู้ใหญ่เขาเข้าใจ เขาเข้าใจเพราะอะไร? เพราะเขาผ่านโลก ผ่านเวลายามานาน ถ้าผ่านโลก ผ่านเวลายามานาน เห็นไหม ชีวิตของเราก็ลุ่มๆ ดอนๆ เป็นเรื่องธรรมดา ระบบเศรษฐกิจมันก็ขึ้นๆ ลงๆ เป็นธรรมดา ไม่มีสิ่งใดขึ้นแล้วไม่ตก ไม่มีสิ่งใดตกแล้วไม่ขึ้น แต่เราจะรักษาหัวใจของเราอย่างไร?

เราเกิดมากับโลกนะ เราอยู่กับโลก ถ้าเราอยู่กับโลก แล้วหัวใจเราล่ะ? นี่ถ้าหัวใจเป็นโลกไหม? ถ้าหัวใจเป็นโลกนะมันร้อนกว่าโลกหลายเท่า เวลาจิตใจมันร้อนเย็น เห็นไหม จิตใจร้อนเย็น

คนเวลาภาวนาขึ้นมาจิตใจร้อนเย็น แม้มันมีความสุขบ้าง มีความร้อนเย็นบ้าง แต่เวลามันร้อนมันก็ ร้อนมาก เวลามันร้อนมันร้อนมากใช่ไหม? แล้วเอาอะไรเป็นเชื้อไฟให้มันล่ะ?

ถ้าเรายู้งกับโลก เราเอาสิ่งนั้นเป็นตัวตั้งนะ นั่นแหละคือเชื้อไฟ เชื้อไฟที่จะเข้ามาเผาเผา ใจให้มันร้อนมากขึ้น แต่ถ้าจิตใจมันมีความร้อนเย็นนะ เชื้อไฟนั้นมันเผาเราไม่ได้ เชื้อไฟนั้นเรา เอามาประกอบอาหาร เชื้อไฟนั้นเราเอามาอาศัยความอบอุ่นเพื่อดำรงชีวิต แต่เราไม่เอาเชื้อไฟนั้น มาเผาเรา ถ้าเราเอาเชื้อไฟนั้นมาเผาเรา เพราะอะไร? เพราะว่าเราไม่ได้ศึกษา

เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นี่ถ้าองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาถึงงั้นนะ ไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เราต้องเป็นอย่างนี้หรือ? ถ้าเราเป็นอย่างนี้หรือ นี่เป็น กษัตริย์ เป็นจักรพรรดิ เป็นต่างๆ ก็ต้องตายไป ถ้าเกิด แก่ เจ็บ ตายมันก็ต้องเป็นอย่างนี้ เราเกิดมา ชีวิตหนึ่งเราก็ก่อสร้าง นี่เราใช้ชีวิตของเราไป แล้วมันก็สิ้นสุดไป

ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ถ้าอย่างนั้น มันต้องมีฝ่ายตรงข้าม มิไม่เกิด มิไม่แก่ มิไม่เจ็บ มิไม่ตาย เวลาไม่เกิด มิไม่แก่ มิไม่เจ็บ มิไม่ตายมันไม่ใช่ที่ ร่างกาย ไม่ใช่ที่ความเป็นมนุษย์ ความเป็นมนุษย์นี้เกิดแล้วตายหมด องค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมก็นิพพานไปแล้ว แต่ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตายนี่สิ นี่ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ที่นี้ไง

เวลาโลก เห็นไหม ถ้าเราอาศัย เราอาศัยไปเพื่อความดำรงชีวิตมันก็เป็นประโยชน์ แต่ถ้า เราอาศัยมันแล้วเอามันมาเผาเผาเรา เพราะอะไร? เพราะโลกเป็นเรา แต่ทุกอย่างเป็นเรา สรรพ สิ่งเป็นเรา กอดมันไว้ แต่ถ้าเราเป็นผู้ใช้มัน เรารักษามัน เราหามา แต่เราดูแลรักษา เราใช้สิ่งนี้ เป็นประโยชน์ นี่มันเป็นที่หัวใจใจ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาตรัสรู้ ธรรมที่ไหน? เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถ้าไม่ตรัสรู้ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้ารู้แล้วว่าชาติที่แล้วเป็นพระเวสสันดร ๑๐ ชาติมาได้อย่างไร? แล้วไปอย่างไร? นี่มันรู้มา จากไหนล่ะ? ก็มันรู้มาจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณได้ชำระกิเลสแล้ว ถ้าชำระกิเลส แล้ว กิเลสมันคืออะไร? กิเลสมันคืออวิชชา อวิชชาคือความไม่รู้ ไม่รู้ว่าเกิดมาจากไหน? มานั่ง อยู่ทำไม? ตายแล้วจะไปไหน? แต่ถ้าทำลายอวิชชาหมดแล้วนะ มันรู้ว่ามันมาจากไหน รู้ว่ามันมา

จากไหนอย่างไร? รู้มาจากไหนว่าเมื่อชาติที่แล้วเป็นพระเวสสันดร จากพระเวสสันดรไป ๑๐ ชาติ ทำไมรู้ล่ะ? ทำไมรู้? นี่มันรู้แล้วมันคิดใหม่?

เรารู้แล้วคิดนะ โอ้โฮ เมื่อชาติที่แล้วเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เมื่อชาติที่แล้วเป็น มหาโจร เมื่อชาติที่แล้ว...คุณโม้ คุณอวดกันแล้วได้อะไร? แล้วได้อะไรขึ้นมา ไม่เห็นได้อะไรเลย แล้วรู้จริงหรือรู้ไม่จริงยังไม่แน่ชัด เห็นไหม นี่บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุติปาตญาณ อาสวักข ญาณ เวลาอาสวักขญาณชำระกิเลสแล้ว สิ่งที่ว่าอวิชชาคือความไม่รู้ แม้แต่รู้แล้วนะ รู้ว่าชาติที่ ที่แล้วเป็นอะไร? บุพเพนิวาสานุสติญาณบอกหมดแล้ว จุติปาตญาณก็บอกหมดแล้ว ชาติที่แล้ว มาจากไหน? ตายแล้วไปไหน? บอกหมดเลย แต่มันไม่จบ

คนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เห็นไหม ร่างกายนี้ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย เพราะร่างกายนี้ได้มาจากหัวใจ ปฏิสนธิจิตเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์แล้วนี่ชีวิตนี้มีการพลัด พรากเป็นที่สุด คนเราต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย แล้วอะไรมันไม่ตาย? นี่ถ้าบอกร่างกาย ไม่ตายไม่มี ร่างกายมันต้องตายอยู่แล้ว แต่หัวใจสิ หัวใจที่มันรู้ หัวใจที่มันส่องแผ้ว เวลา มัน แก่ไข องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา

ตรัสรู้ธรรม นี่อาสวักขญาณทำลายอวิชชาทั้งหมด แม้แต่ว่าบุพเพนิวาสานุสติญาณ จุติปาตญาณ อดีต อนาคต การเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะก็รู้ จิตที่มันยังไม่ตายมันต้องไปเกิด อีก มันเกิดเป็นอะไรก็รู้ รู้แล้วไม่ใช่รู้เปล่านะ รู้แล้วทำลายมัน ทำลายด้วย? ทำลายมรรคญาณ ทำลายอวิชชา ทำลายภวาสวะ ทำลายเห็นใหม่

เราทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว โครทำคุณงามความดีขนาดไหน ความดีนั้นมันจะสะสมในใจ ของเรา โครจะกัศ้าน โครจะส่งเสริมนั้นก็เรื่องของเขา แต่มันเกิดจากข้อเท็จจริง ทำชั่ว...เราทำ ชั่วขนาดไหนมันก็สะสมในใจของเรา โครจะว่าเราดี เราสูงส่งขนาดไหน ความชั่วนั้นมันก็ฝังใน ใจของเรา มันให้ผลแน่นอน นี่ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ถ้าทำดีได้ดี แล้วเราทำดี เราว่าทำดี เห็นไหม

วันนี้วันครอบครัว วันสงกรานต์ วันสงกรานต์เขาให้ความอบอุ่น เขาให้รดน้ำดำหัว ขอ พรกัน ขอพรกันให้เด็กฟังผู้ใหญ่ ให้ฟังกัน ให้ฟังกันเพราะอะไร? เพราะเด็ก เด็กก็ความคิดแบบ เด็กๆ เวลาวัยรุ่นมันสุขหัวกันนะ มันจะนิทาพ่อแม่มันทุกคนแหละ พ่อแม่ไม่รักๆ เวลามันสุข หัวนิทากัน นี่ไงมันเป็นไปตามวัย

เวลาเรารคน้ำ ขอพรผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่อีกเป็นวัยรุ่นมาก่อนทั้งนั้นแหละ เวลาพอเป็นผู้ใหญ่ เราต้องยืนด้วยลำแข้งของเราแล้ว เวลาเขาปลอบประโลมกัน ช่วยเหลือเงื่องานกัน โลกเขาช่วยเหลือเงื่องานได้ทั้งนั้นแหละ แต่ความเป็นจริงก็อยู่ที่เรา ด้วยปฏิกิริยาไหวพริบของเรา ด้วยเขาวนปัญญาของเรา ด้วยการประกอบสัมมาอาชีพะของเรา ด้วยการกระทำของเรา นี่เราโตขึ้นมา เห็นไหม ขนาดวัยทำงาน เวลาวัยแก่เฒ่า เราขอพรรดน้ำคำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ เขาจะได้เดือนชีวิตเราไป จะเดือนขนาดไหน ถ้าเด็กมันดินะมันจะได้ประโยชน์ของมัน

แต่แม่แต่วัยรุ่น แม่แต่วัยทำงาน แม่แต่ผู้เฒ่า ผู้เฒ่าขนาดไหน ในเมื่อมีกิเลสในหัวใจนะ โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ จิตใจของคนไม่เคยเต็ม ตัณหาความทะยานอยากล้นฝั่ง มันเหยียบย่ำหัวใจดวงนี้ทุกดวง แต่ถ้าใครมีสติ มีปัญญา มีศีลมีธรรมอยู่ จะพาชีวิตของเราไม่ทุกข์ลำเค็ญจนเกินไป การทุกข์ลำเค็ญ เวลาคนเกิดวิฤตติขึ้นมา แล้วทุกข์ลำเค็ญว่าทำไมทุกข์ขนาดนี้? ทำไมโลกเป็นอย่างนี้? มันจะทุกข์ลำเค็ญกับหัวใจนี้ไป แต่ถ้ามีสติปัญญา ทุกข์นี้เป็นอริยสังข์ ทุกข์นี้เป็นความจริง ชีวิตเป็นแบบนี้ไง ชีวิตเป็นแบบนี้

เกิดมาพ่อแม่ก็ทะนุถนอมเลี้ยงดูมา เติบโตขึ้นมาที่มีการศึกษาเพื่อจะยืนในสังคม โตมาเราก็พยายามหาปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อกับชีวิตของเรา เพื่อกับวงศ์ตระกูลของเรา เสร็จแล้วเราก็ต้องตายจากโลกนี้ไป ชีวิตนี้เป็นแบบนี้ ถ้าชีวิตนี้เป็นแบบนี้ มีสติ มีปัญญา มันจะทำให้ชีวิตนี้ไม่เร่าร้อนจนเกินไปนัก แล้วคนที่ฉลาด คนที่เขาหาทางออกเขาสละ สละชีวิตที่เป็นสาธารณะ ชีวิตที่เป็นของเราออกเป็นนักบวช นักพรต ออกเป็นนักบวช นักพรตเพื่อคั่นคว่ำ เพื่อทำลาย

นี่เวลาภาวนา เห็นไหม นี่บอกว่าว่างๆ ว่างๆ คนนั้นเป็นพระอรหันต์ คนนั้นก็พระโสดาบัน คนนั้นก็...จ้ะไม่ว่าทั้งนั้นแหละ จ้ะไม่ว่าเพราะอะไร? มันเป็นอย่างนั้นหรือ? โยมเดินเก็บเงินตามถนนมีไหม? ไม่ต้องทำมาหากิน ไปที่ไหนก็มีเงินกองไว้ให้ ไปที่ไหนก็มีแต่ทรัพย์สมบัติเอาไว้ให้ มันมีจริงไหม? มันมีจริงหรือเปล่า? มันมีแต่ของคลัง ของธนาคารที่เขาเก็บไว้เพื่อจะให้คนมาเบิก คนที่มาเบิกเขาต้องมีสิทธิของเขา เขาได้ฝากไว้ เขามีเครดิตของเขา เขาก็เบิกมาจ่ายของเขา เรามีเครดิต มีสิทธิของเราหรือเปล่า? ถ้าเราไม่มีเครดิต ไม่มีสิทธิของเราเราต้องสร้าง เราต้องทำเครดิตของเราขึ้นมา เราต้องทำของเราขึ้นมา เห็นไหม

ถ้าเราทำของเราขึ้นมา นี่เวลาจะเริ่มคนที่เห็นภัย เห็นไหม เป็นนักพรต นักบวช ชีวิตนี้เราก็เข้าใจแล้ว เราวางไว้ แล้วเราจะมาหาข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริง ความจริงนะ เวลาคนเกิดมา ถ้าไม่

เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย มันอยู่ที่ไหน? คุณครูบาอาจารย์ของเราเป็นพระอรหันต์ทั้งนั้นเลย เวลาชราภาพขึ้นมา ร่างกายแก่เฒ่า โรคชรา ถึงเวลาแล้วนะ โรคชรามันก็เป็นเรื่องของโลกไซ้ไหม?

หลวงตาท่านพูดบ่อยนะ เวลาท่านปวดขา “เออ ขามึงปวดไปนะ กูจะเทศน์วะ” เห็นไหม ร่างกายท่านแก่เฒ่า ความเวทนา มันเกาะกินท่าน ท่านยังเทศน์สอนพวกเราอยู่นะ ท่านยังเอาหัวใจ เพราะหัวใจของท่านพ้นจากทั้งนั้น แต่ แต่มันก็ต้องอยู่ด้วยกัน ในเมื่อหัวใจมันก็ต้องอยู่ในร่างกาย กูหาของใจ ใจมันก็ต้องอยู่ในร่างกาย แล้วเวลาท่านเทศน์ว่าการขึ้นมา เพราะจิตใจของท่าน ท่านรู้ว่าชีวิตนี้เป็นแบบใด ท่านรู้ว่าชีวิตนี้มันคืออะไร จิตใจมันเป็นแบบใด มันจะเกิด มันจะตายที่ไหน แต่เวลาท่านพิจารณาของท่าน ท่านภาวนาของท่านนะ ถ้าท่านทำลายอวิชชา ทำลายภพชาติ มันไม่เกิดไม่ตายแล้ว ถ้ามันไม่เกิดไม่ตาย จิตใจนี้มันองอาจกล้าหาญแก่ไหน

ในโลกนี้มีอะไรเป็นความลับ! ในจักรวาลนี้มีอะไรเป็นที่ซ่อนเร้น! ถ้ามันยังมีที่ซ่อนเร้นอยู่ จิตมันยังไม่เข้าใจอยู่ จิตนี้จะพ้นจากกิเลสไปไม่ได้ จิตที่จะพ้นจากกิเลสไป ในร่างกายนี้ไม่มีสิ่งใดซ่อนเร้นให้จิตนี้ที่ยังไม่ได้ค้นคว้า ในวัฏฏะนี้จิตได้ทำลายทั้งหมด ในวัฏฏสงสารจิตนี้มันได้ทำลายทั้งหมดแล้ว มันจะมีอะไรซ่อนเร้นกับใจดวงนั้นอีก ถ้าใจดวงนั้นไม่มีสิ่งใดซ่อนเร้นไว้ ใจดวงนั้นถึงเป็นหลักเป็นชัยของเราใจ ใจดวงนั้นเขาถึงได้พ้นจากทุกข์ใจ ใจดวงนั้นถึงไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายใจ ถ้ามันไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย มันไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายที่นี้

นี่จิตไม่เคยตาย จิตเวียนตายเวียนเกิด เวลาจิตเวียนตายเวียนเกิดไปในวัฏฏสงสาร แล้วจิตนี้ไม่เคยตาย เวลามันสิ้นทุกข์แล้ว มันสิ้นกิเลสไปแล้วมันไปอยู่ที่ไหน ธรรมชาติ เห็นไหม มันถึงนิพพานถึงไม่มีใจ ถ้านิพพานไม่มี ใครเป็นผู้เป็นเจ้าของ ใครเป็นผู้ที่เสวย ใครเป็นผู้รับรู้ล่ะ? ทุกข์เกือบตาย ปฏิบัติมาเกือบตาย แล้วบอกว่านิพพานไม่มี นิพพานไม่มี สิ่งใดไม่มีเลย ไม่มีแล้ว ใครเป็นผู้รับรู้ เห็นไหม

เวลามันเวียนตายเวียนเกิด มันก็เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ เวลามันได้ชำระกิเลส เวลาชำระอวิชชาความไม่รู้ในหัวใจของเราแล้ว พอมันจบสิ้นแล้วนี่ผลของมัน ผลของวิมุตติสุข เราทุกข์ เรายาก เราลำบากลำเค็ญกันอยู่ที่นี่ เราลำบากลำเค็ญเพราะเราเกิดนะ

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “อริยทรัพย์” การเกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นอริยทรัพย์ เหมือนคนที่ไม่ได้คิดถูกคิดตะราง คนที่เขาไปเกิดในวัฏฏสงสารนะ เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เขาเกิดในตะรางของเขา เพราะถ้าเป็นเทวดาก็สุขตลอดไปเพราะเป็นทิพย์

ทั้งหมด ด้านรกอเวจีเหมือนคนติดคุกติดตะราง คนที่อยู่ในสวรรค์เขาก็เหมือนคนที่อยู่ในสโมสร สันนิบาต ที่ว่าในสโมสรสันนิบาตทุกดวงใจว่าแห้ว เพราะงานเลี้ยง งานรื่นเริงนั้นต้องจบ ถ้าจบ แล้วเขาก็เวียนตายเวียนเกิดไง

สิ่งที่เราเกิดเป็นมนุษย์เราไม่อยู่ในคุกเพราะ เพราะมนุษย์เลือกเอาได้ ทำดีก็ได้ ทำร้ายก็ได้ ทำบุญก็ได้ ทำบาปก็ได้ มีอิสรภาพไง มนุษย์ทำได้ทุกอย่าง อยู่ที่มิตติมีปัญหาควบคุมตัวเอง ไหม? ถ้ามีสติมีปัญหาควบคุมตัวเอง แล้วชีวิตเรา เห็นไหม ถึงบอกชีวิตเราถึงไม่ต้องทุกข์ลำบาก จนเกินไป

โยมบอกว่าโยมทำงานหนัก โยมทำงานหนัก บวชเป็นพระ พระไม่ต้องทำงาน พระก็ต้อง บิณฑบาตนะ พระก็ต้องบิณฑบาต พระก็ต้องมีงานของพระ งานนี้งานเพื่อดำรงชีวิต เวลาบวช มาบิณฑบาต ๘ เพื่อเป็นปัจจัย ๔ นี่เป็นการดำรงชีวิตไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ

เวลาประพฤติปฏิบัติ งานของพระแท้ๆ คืองานการเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา เอา ใจของพระองค์นั้น เอาใจของบุคคลคนนั้นไว้ในอำนาจของคนๆ นั้น ด้วยสติ ด้วยปัญญา พอ จิตใจนี้มันอยู่ในอำนาจของเราแล้วเอามันมาตีแผ่ ภาวสวะ ภพ ข้อมูลที่ทำดีทำชั่ว ทำบาป ทำ กุศล มันจะสะสมอยู่ที่ใจดวงนี้ทั้งหมด แล้วปัญญามาแยกแยะ คลี่คลาย นี่แยกแยะ คลี่คลาย มันมี สิ่งใด มีเหลือบมีมุมสิ่งใดที่เป็นความไม่รู้ซ่อนเร้นอยู่ แล้วทำให้เรารัง ทำให้เราสงสัย ทำให้ชีวิต เราเวียนตายเวียนเกิด ทุกข์ๆ ยากๆ เดียวก็ดี เดียวก็ร้าย เดียวก็คิดแต่สิ่งดีๆ เดียวก็คิดแต่สิ่งที่ ทำลายตัวเอง

นี่ถ้ามีสติ มีปัญญานะ เป็นภวานามยปัญญา ปัญญาอย่างนี้ กับปัญญาในธรรมขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศัพท์ เป็นทฤษฎี เป็นต่างๆ แต่ถ้าเรารู้เองเห็นเอง เราจะรู้ก้อนที่ กระจก เราจะมีก้อนที่เนื้อ ที่หนัง ที่เอ็น ที่นามธรรมคือความรู้สึกนึกคิด นี่มันเป็นจิ้งหะ มันเป็น ปัจจุบันธรรมที่เราจะไปรู้ก้อน ถ้าเอาตำรา มา เราเอามันมาจะแกะเนื้อ แต่พอไปเจอความคิด มันจะ ไปแกะอะไร? มันจะไปพันอะไรถ้ามันเป็นนามธรรม

นี่ไง เวลาปัจจุบันมันเป็นแบบนี้ ฉะนั้น สิ่งที่เราเรียนมาเป็นทฤษฎีเราก็เรียนมา เรียนมาเพื่อ ปฏิบัติ ปรัชญา ปฏิบัติ ปฏิเวธ ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริง

นี่วันนี้วันครอบครัว เราจะพูดให้เห็นว่า ถ้าทางโลกเรารคน้ำคำหัวผู้เฒ่าผู้แก่เพื่อความอบอุ่นในโลก แต่ถ้าเราจะมีความอบอุ่นในใจ ในความรู้สึกจริงๆ เราต้องหาสติ หาปัญญา มีหลักปฏิบัติของเรา เราถึงจะมีความอบอุ่นในใจของเรา ถ้าเราไม่มีหลักในใจของเรา เราจะไปหาความอบอุ่นมาจากที่ไหน?

ฉะนั้น ถ้าเราอยู่ทางโลก นี่เด็กเล็กเด็กแดง เรารคน้ำคำหัวพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยายของเรา ความอบอุ่นทางโลก ความอบอุ่นในการคิดถึงกัน ในการเมตตากัน ในการดูแลกัน อันนี้เป็นความอบอุ่น แต่ถ้าหัวใจของเรามีศีลมีธรรมเป็นสมบัติของเรา เราจะมีความอบอุ่นในใจของเรา ฉะนั้น เราจะแสวงหาสมบัติทางโลกและสมบัติทางธรรม ใครมีสติปัญญาขนาดไหนต้องแสวงหาแบบนั้น นี่สังคมาชาวพุทธ เอวัง